

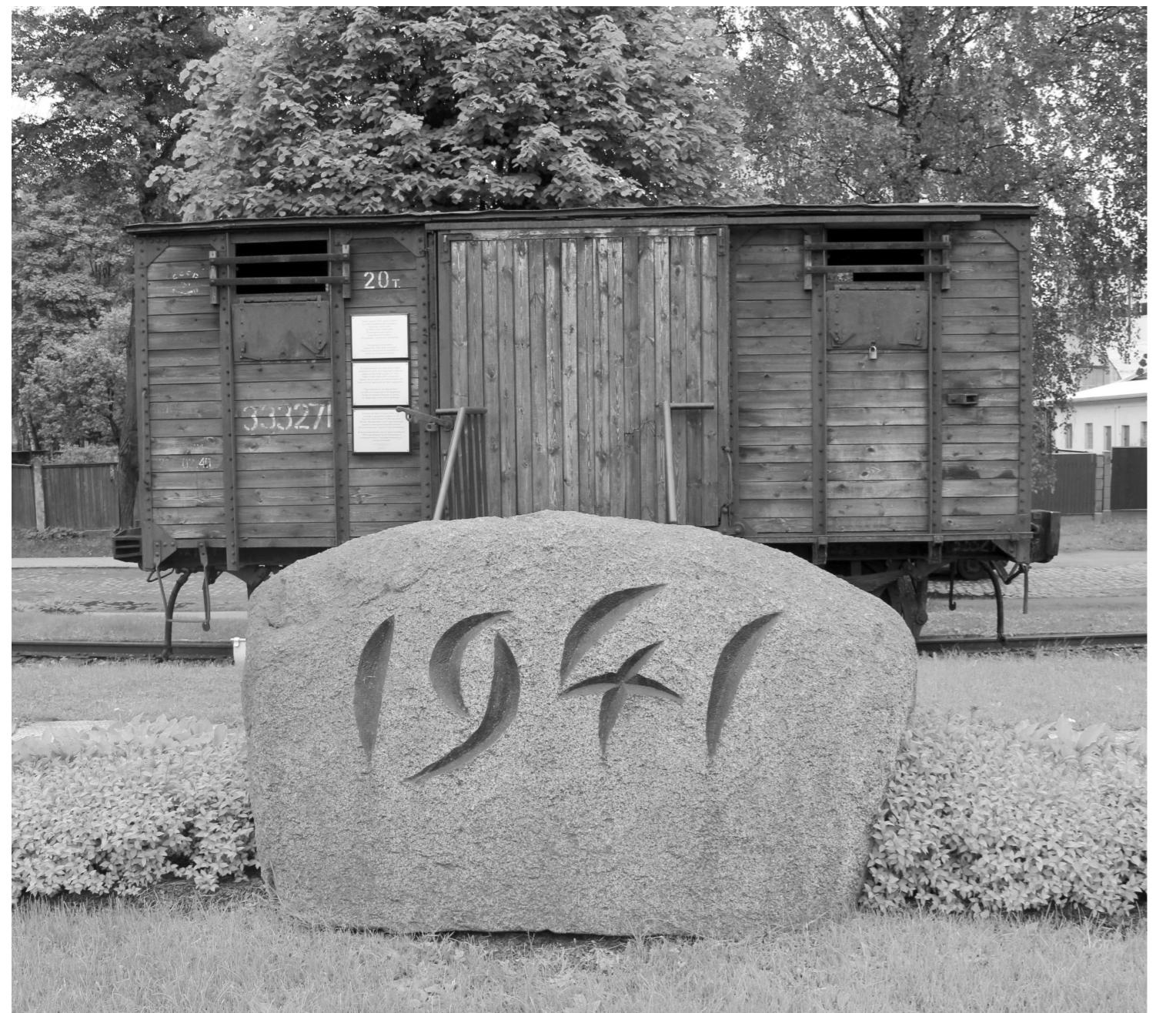
Latvijas Okupācijas muzeja apkārtraksts

Nr. 52, 2021. gada jūnijs

Museum of the Occupation of Latvia. Newsletter No. 52, June 2021, Rīga

1941. gadā deportētās Mērijas Stakles kabatlakatiņš no Latvijas Okupācijas muzeja krājuma. Mērijas Stakles ieslodzījuma biedrenes parakstījās uz kabatlakatiņa, un pēc tam viņu paraksti tika izšūti ar krāsainiem pavedieniem ● An item from the Occupation Museum Collection – the handkerchief of Mērija Stakle that 88 of her fellow prisoners signed, she embroidered their signatures and added the date of her arrest. Mērija Stakle was deported from Latvia in 1941

1941. gada deportāciju vagoni Torņakalna dzelzceļa stacijā Rīgā. Piemiņas zīmes autors – tēlnieks Ojārs Feldbergs ● A train car used in the 1941 deportations at the Torņkalna train station in Riga. Author of the commemorative plaque is sculptor Ojārs Feldbergs

Atmiņu un piemiņu glabājot dzīvu: lielās atgriešanās gaidās

2021. gada pirmā puse. Joprojām gaidot pasaules atvēršanos pēc pandēmijas, esam no jauna apguvuši sen zināmo patiesību: "Paciētība ir ne tikai spēja gaidīt, prasme sagaidīt, bet tā vairāk ir prasme, gaidot nezaudēt pašciešu un cienīt citus." Pacietība šajā laikā ir nepieciešama arī mums, Latvijas Okupācijas muzeja ļaudim. Joprojām gaidām datumu, kad saņemsim rekonstruētā muzeja nama atslēgas Latviešu strēlnieku laukumā Vecrīgā un kad varēsim sākt atgriešanos muzeja vēsturiskajā ēkā. Pēdējos mēnešos darbi pie nama rekonstrukcijas norit īpaši saspringtā režīmā. Pagaidu mājās muzejs atradas kopš 2012.

Keeping Memory and Commemoration Alive: The Museum before the Big Move Back

The first half of 2021 has passed under the shadow of Covid. While waiting for the world to open up, we have had to master the well-known adage – Patience is not just the ability to wait and the art to welcome, but rather, the ability to wait without loss of self-respect and respect for others. During this time we, the Occupation Museum family, have had to practice patience. We still await the date when we shall receive the keys to the renovated Museum

gada novembra ar solijumu, ka atgriežsimies 2014. gadā. Pēdējā gada laikā būvdarbu pabeigšanas datums ir "lēcis" pa mēnešiem uz priekšu. Šobrīd esam saņēmuši solijumu muzeja atslēgas dabūt 2021. gada Jānos.

Laiku pacietīgi izmantojam, gatavojet muzeja piedāvājumu – gan jauno eksponāciju un apmeklētājiem nepieciešamo informāciju, gan telpu dizainu un iekārtojumu.

Paciētīgi strādājam laikā, kad muzejs apmeklētājiem ir slēgts. Esam sagatavojuši divas jaunas nodarbības skolēniem "Dzīve bez brīvības" un "Gara spēka atmoda". Attālināti muzejā šajā pusgadā esam uzņēmuši 1500 skolēnu. Novērtējam, ka šādā formātā varam tikties ar skolēniem no attālākajiem Latvijas novadiem, un esam iecerējuši šīs nodarbības piedāvāt arī latviešu jauniešu sestdienas skolām un vasaras nometnēm tālumā.

Iespēju tikties attālināti un lielā skaitā izmantojām "British Latvian Association" organizētājā pasākumā 18. martā, stāstot par muzeju celā uz atjaunoto ēku un jauno eksponāciju. Ieinteresētība, sirsniņa, atbalsts un draudzība no pirmajām minūtēm – tā varētu raksturot vakara atmosfēru. Muzejam ir pieteikušies videoliecību sniedzēji, es esmu devusi solijumu, esot Londonā, noteikti tikties arī klātienē. Pacietīgi gaidām!

Neatlaidīgi un pacietīgi šī gada pirmajā pusē esam strādājuši pie muzeja izdevumiem. Šis gads noteikti būs muzeja publikāciju gads.

Pieminot 1949. gada 25. marta deportācijas, muzejs jau ir laidis klajā Benitas Eglītes un Andas Līces grāmatu "Ar bērna acīm".

1941. gada 14. jūnija deportāciju 80. gadadienās atcerēi sadarbībā ar izdevniecību "Latvijas Mediji" muzejs publicēs izdevumu "Mēs tiksimies mūžībā", kurā būs ietverti deportēto ģimeņu stāsti.

Muzejs ir sagatavojis burtnīcu – ceļvedi sērijā "Latvijas 20. gadsimta politiskā vēsture piemiņas vietās", veltot pirmo šīs sērijas izdevumu māksliniekam Kurtam Fridrihsom un tā sauktajai "franču grupai". Trīspadsmit 1951. gadā notiesāti latviešu intelektuāļi nonāca Gulaga nometnēs tikai tāpēc, ka vēlējās nepazaudēt priekšstatu par eiropeiskās kultūras vērtībām staļiniskā terora laikā, organizējot kaut ko līdzīgu Eiropā jau izsenis pazīstamajiem "franču saloniem".

Apkārtraksts iznāk neilgi pirms 1941. gada 14. jūnija deportāciju 80. gadadienās atceres. Muzejam un visiem muzeja atbalstītājiem šī diena gadā vienmēr ir bijusi īpaša. Šogad Latvijas Valsts prezidenta kanceleja organizē pasākumu "Aizvestie. Neaizmirstie. 80 gadi kopš 14. jūnija deportācijām" – vienlaikus katrā pašvaldībā visā Latvijā plkst. 11 tiks sākti 1941. gadā deportēto iedzīvotāju vārdu lasījumi. Pasākuma idejas autore Sandra Kalniete norāda: "Nav nekā personiskāka un individuālāka par cilvēka vārdu un uzvārdu, jo tas pavada ikvienu no dzimšanas līdz nāves brīdim un turpina pastāvēt līdz laiku aizlaikiem vēstures annālēs. Ikviens izsūtītais ir pelnījis, lai viņš nebūtu tikai sīka vienība kādā lielākā, apkopojošā skaitlī. Vārdu lasīšanas ceremonijai vienlaikus notiekot visos Latvijas novados un pagastos un piemiņas brīžus saslēdzot vienotā Latvijas tīmeklī, tiek dota iespēja piemiņas pasākumā piedalīties kā Latvijā, tā visā pasaulei mitošajiem tautiešiem."

building in Old Riga and when we can start to return to the historic location. In recent months, construction work has speeded up considerably, though the completion date keeps "jumping" forward month after month. Recently we were promised the keys on summer solstice 2021. Somehow, I can't help but recall that the Museum moved to temporary quarters in November 2012 with the promise to return in 2014!

We have worked patiently while the Museum is closed for visitors. We used the time to prepare what we shall offer our visitors – the new exhibition, new design and layout, essential hand-outs with information. We have also prepared two new education programmes for students: "Life without Freedom" and "The Awakening of Spiritual Strength". This way we can actually reach students in more distant parts of Latvia. During the first half of this year we hosted remotely 1500 students! We plan to offer the materials also to Latvian youths attending Saturday schools or summer camps overseas.

On 18 March, during a teleconference organised by the British Latvian Association, we informed a large and interested audience about the reconstructed Museum's building and new exhibition. From the very first minute, the atmosphere that evening radiated warmth, support, and friendship. Subsequently several persons agreed to record video testimonies of their life's experiences for the Museum. I have promised to visit them when I am again in London. Until then, we wait patiently!

Owing to our persistent and patient work, this year will surely become our "publications year." Commemorating the 25 March 1949 deportation, the Museum issued the book "Ar bērna acīm" ("Through the Eyes of a Child") with drawings by Benita Eglīte and texts by Eglīte and Anda Līce. And, in cooperation with the publisher "Latvijas Mediji", the Museum will bring out "Mēs tiksimies mūžībā" ("We Shall Meet in Eternity"), a collection of stories about deported families, in remembrance of the 14 June 1941 deportation.

For the first issue of the series, Political History of 20th Century Latvia as Depicted in Memorial Sites, the Museum has prepared a brochure dedicated to the artist Kurts Fridrihs and other Latvian intellectuals, associated with the so-called "French Group." Thirteen of them were condemned to Gulag camps in 1951 simply because under the terror of Stalin's reign they had tried to retain European cultural values and the spirit of French salons.

This Newsletter will appear shortly before we mark the 14 June deportation 80 years ago, a day that has always been special for the Museum and its supporters. This year the Office of Latvia's President has organised the remembrance to take place simultaneously in all parts of Latvia. The reading of the deportee names will begin at 11:00 in all municipalities. The European Parliament deputy Sandra Kalniete explains, "There is nothing more personal or individual than the name and surname of a person because it accompanies everyone from birth to death, and continues existence even in the annals of history. Every deportee deserves to be more than a tiny part of a huge number. The reading of names in all parts of Latvia and the interconnectedness of the various commemorative events via the world wide electronic web will let everyone take part, regardless of their location."

Solvita Viba, Latvijas Okupācijas muzeja direktore ● Director of the Occupation Museum of Latvia

Pamatēkspozīcijas jaunākās daļas atklāšana
1996. gada 14. jūnijā. Runā Okupācijas muzeja fonda padomes priekšsēdis Paulis Lazda ● Paulis Lazda, the Chairman of the Board of the Latvian Occupation Museum Foundation, at the opening of a new section of the exhibition on 14 June 1996

1996. gada 14. jūnijs

Atskatoties vēsturē pirms 25 gadiem, sniedzam saīsinātu toreizējās muzeja izpilddirektorei Annas Zoldneres rakstu muzeja 2. apkārtrakstā par 14. jūnija piemiņai veltītajiem sariņojumiem 1996. gadā sadarbībā ar Latvijas Politiski represēto apvienību.

"Atceri ievadīja svinīgs gājiens no Okupācijas muzeja uz Brīvības pieminekli, kur plkst. 13. godinot aizvesto un nogalināto piemiņu, notika atjaunotā svinīgā goda sardzes maiņa. Klātesošos uzrunāja Augšāmcelšanās draudzes mācītājs Guntis Kalme.

Nolikuši ziedus, ļaudis sakāpa muzeja gādātos autobusos un brauca uz piemiņas dievkalpojumu, ko vadīja mācītājs Juris Rubenis Torņakalna ev. lut. baznīcā.

Pēc aizlūguma dievlūdzēji gāja uz Torņakalna staciju, no kurienes pirms 55 gadiem daudzi rīdzinieki tika aizvesti uz austrumiem. Muzejs sadarbībā ar "Latvijas Dzelzceļu" tur bija uzstādījis atjaunotu vagonu, tieši tādu, kādos liktenīgajā naktī izveda tūkstošiem nevainīgu Latvijas cilvēku.

Piemiņas dienu noslēdza muzeja eksposīcijas ceturtā posma (1953–1964) atklāšana. Viesus uzrunāja muzeja dibinātājs Paulis Lazda par īslaicīgo politiskā atkušņu posmu pēc Staļina nāves un tam sekojošo atgriešanos totalitārismā. Par savu darbu šajā laikā atmiņas stāstīja Eduards Berklavs un savus dzejolus lasīja Anda Līce.

Valsts prezidenta kancelejas vadītājs Ivars Millers nolasīja muzejam adresētu Valsts prezidenta Gunta Ulmaņa vēstuli. Ar to atklāšanas svinīgā daļa beidzās un sekoja eksposīcijas apskate, diskusijas un senu draugu tikšanās."

14 June 1996

Looking back, we present an abbreviated description from the Museum's 2nd Newsletter written 25 years ago by the Museum's Executive Director Anna Zoldnere about the 1996 events commemorating the 14 June deportation in cooperation with the Association of Politically Repressed Persons of Latvia.

The first event was the solemn procession from the Museum to the Freedom Monument where at 13:00 the deported and perished were honoured with a renewed Honour Guard exchange ceremony. The Reverend Guntis Kalme gave a short invocation.

The participants laid flowers at the Monument and then boarded buses organised by the Museum to take them to the commemoration service in the Torņakalns Lutheran Church led by Pastor Juris Rubenis.

The next event was the opening of a restored railway wagon in the Torņakalns Railway Station from which numerous Riga residents were deported to Siberia 55 years ago. In cooperation with the Railroad of Latvia the Museum had set up an exact replica of the type of freight car used during the tragic night to deport thousands of innocent people from Latvia.

The conclusion of the commemoration was the opening of the fourth section (1953–1964) of the Museum's exhibition. In his address the founder of the Museum, Paulis Lazda, noted the short-lived political thaw after the death of Stalin and the subsequent return of a strict totalitarian regime. Eduards Berklavs (purged dissident member of the communist government of the Latvian SSR) reported about his work during this period and Anda Līce read some of her poetry.

The official greeting from the President of Latvia, Guntis Ulmanis, was read by Ivars Millers, the Head of the President's Office. This was the conclusion of the official commemoration. It was followed by viewing the new exhibits, and friendly conversations."

Izsludināts konkurss par piemiņas vietas "Garā pupa" ierīkošanu

Muzejs atbalsta piemiņas vietas ierīkošanu Radio ielā, lai atzīmētu atsevišķus cīnītājus pret padomju okupāciju, piemēram, Bruno Javoiss. 1963. gada 5. decembra naktī, PSRS Konstitūcijas dienas priekšvakarā, students Javoiss radiotornī uznesa Latvijas sarkanbaltsarkanu karogu. To čekistiem bija grūti noņemt, bet Javoissam tas nozīmēja septiņu gadu ieslodzījumu Gulaga nometnēs. Konkurss noslēgsies šī gada jūnijs beigās.

Torņakalna memoriāla nākotne

Torņakalna stacija ir 1941. gada 14. jūnija deportācijas lieciniece. Taču "Rail Baltica" projekts skars staciju, tāpēc bijušais Rīgas Pieminekļu aģentūras vadītājs Guntis Gailītis un arhitekts Juris Poga ir ierosinājuši pārveidot Torņakalna memoriālu. Projekts paredz seno stacijas koka ēku pārceļt tālāk no sledēm līdz ar deportēto vagonu un tēlnieka Ojāra Feldberga akmeni ar gadskaitsli "1941". Stacijas ēkā ierīkos nelielu eksposīciju un informācijas centru.

Netālu apskatāmā Latvijā vienīgā glezna, kas veltīta 1941. gada 14. jūnija deportācijai "Jēzus svētī vajātos", tā atrodas Torņakalna Lutera draudzes baznīcā. Tās autors Rūdolfs Voldemārs Vītols 1933. gadā pabeidza Latvijas Mākslas akadēmiju, bet kara beigās devās bēglu gaitās un mūžu pabeidza 1980. gadā Klīvlandē ASV. Muzejs un draudze būtu pateicīgi uzzināt vairāk par 1942. gadā tapušās gleznas glabāšanu un nonākšanu Torņakalna baznīcā.

Rūdolfa Voldemāra Vītola glezna "Jēzus svētī vajātos" ● Painting by Rūdolfs Voldemārs Vītols "Jesus Blesses the Persecuted"

The competition for design of the "Garā pupa" memorial has been announced

The Museum supports placing a plaque to recall the feat of university student Bruno Javoiss who raised the flag of independent Latvia on Riga's Radio transmission tower during the night of 5 December 1963, eve of the USSR Constitution Day. KGB agents struggled to remove it but young Javoiss was sentenced to seven years in Gulag camps. Applications can be submitted to the end of June.

The future of the memorial site at Torņakalns

Guntis Gailītis, former director of the Riga Monument Agency, and architect Juris Poga propose to transform the memorial site at the Torņakalns railway station due to Rail Baltic development. For many, deportation to Siberia in 1941 began exactly there. The Occupation Museum has worked with Gailītis to preserve the railroad car that is similar to those used for the deportees and was placed there by the Museum. The old wooden station building, the railroad car, and the rock engraved with "1941" by sculptor Ojārs Feldbergs, are to be moved further away from the planned Rail Baltic train tracks. In its new site the station will house an information center and exhibition.

Nearby is the Torņakalns Lutera (Luther) church, which is unique in Latvia owing to a painting near the altar. Entitled "Jesus blesses the persecuted", the painting is dedicated to the persons deported from Latvia on 14 June 1941. Its author is Rūdolfs Voldemārs Vītols, a 1933 graduate from the Latvian Academy of Art, who fled westward during World War II and settled in Cleveland, Ohio, where he died in 1980. The Museum and the congregation would appreciate information about the preservation of the 1942 painting and its path to the Lutheran church in Torņakalns.

Rihards Pētersons, Latvijas Okupācijas muzeja biedrības valdes loceklis ● Board Member of the Occupation Museum Association of Latvia

Padomju okupācijas upuru piemiņai veltītais memoriāls "Vēstures taktīla" ● Memorial for the Victims of the Soviet Occupation Regime "The Tactile History"

Padomju okupācijas režīma upuru piemiņas vieta

2021. gada 14. jūnijā, 80 gadus pēc 1941. gada 14. jūnija deportācijas, represētie un viņu tuvinieki pirmo reizi varēs pulcēties īpašā padomju okupācijas režīma upuriem veltītā piemiņas vietā līdzās atjaunotajai Latvijas Okupācijas muzeja ēkai Vecrīgā. Vērienīgais vides objekts 10 metru augstumā un 18 metru platumā atrodas pie muzeja Daugavas pusē. Memoriālam dots nosaukums "Vēstures taktīla", un tā autori ir tēlnieks Kristaps Gelzis, arhitekte Ilze Miķelsone un sonologs Voldemārs Johansons. Piemiņas vietas mākslinieciskās koncepcijas pamatā ir simbolisks priekšmets no muzeja krājuma – Mērijas Stakles izšūtais kabatlakatiņš.

Memorial for the Victims of the Soviet Occupation Regime

On 14 June 2021, eighty years after the deportation of 14 June 1941, the deportees and their relatives will be able to gather for the first time at the memorial dedicated to the victims of the Soviet occupation regime and located next to the renovated building of the Occupation Museum of Latvia in Old Riga. The ambitious environmental object, 10 m high and 18 m wide, stands next to the Museum on the side of the Daugava River. It is called "The Tactile History" and its authors are sculptor Kristaps Gelzis, architect Ilze Miķelsone, and sonologist Voldemārs Johansons. The artistic expression of the memorial is based on an item of the Museum Collection – the embroidered handkerchief of Mērija Stakle.

Stāsts par Mērijas Stakles kabatlakatiņu

Mērijas Stakles kabatlakatiņš ir viens no pirmajiem un simboliskākajiem priekšmetiem Latvijas Okupācijas muzeja krājumā. Lakatiņa stāsts atspogulo 20. gadsimta vēstures traģiskākos notikumus – padomju okupācijas varas ištenotās deportācijas, to norisi un represēto cilvēku pārdzīvoto.

Mērijas Stakles ģimene bija to vairāk nekā 15 tūkstošu Latvijas cilvēku vidū, kurus 1941. gada 14. jūnijā deportēja uz Sibīriju. Mērija, viņas 17 gadus veco meitu Hildu un vīru Pēteri Stakli padomju vara bija novērtējusi par bīstamiem noziedzniekiem – Mērija bija strādājusi par skolotāju, viņas vīrs Pēteris bija pazīstams hidroinženieris un Latvijas Universitātes ūdensbūvju katedras vadītājs. Stakļu ģimenes noziegums bija viņu intelīgence, zināšanas un darba pieredze Latvijas brīvvalsts laikā. Par to viņi sāka smago Sibīrijas ceļu. Tobrīd ar pleirītu slimajam dēlam Rolfram atlāva palikt mājās. Pēteri Stakli ieslodzīja Gulaga nometnē Molotovas apgalbā, Usoļlagā. Viņš nomira 1944. gada 23. februārī. Mērija un Hilda nonāca piespiedu nometinājumā Novosibirskas apgalbā, Parabeļas rajonā. Latvijā varēja atgriezties tikai pēc 15 gadiem.

Intelīgence un iekšējais spēks nepadoties palīdzēja Mērijai nometinājumā izdzīvot. Sākumā Mērija strādāja lauku darbus kolhozā, 1946.

gadā viņai izdevās pārcelties uz rajona centru un atrast pianistes darbu kultūras namā. Mērija tikās ar dažādiem cilvēkiem un vienmēr bija priecīga stāstīt piedzīvoto ceļojumos pa Eiropas galvaspilsētām. Mērija vēlējās ar saviem stāstiem darīt gaišāku līdzcilvēku dzīvi. Tas viņai bija liktenīgi. Uz kādas denunciācijas pamata Mēriju atzina par padomju varai bīstamu pretpadomju propagandētāju, 1950. gada 18. maijā apcietināja un viņas statusu no "deportētās" nomainīja uz "ieslodzīto". Ieslodzījuma nometnē uz viņas baltā kabatlakatiņa tapa uzraksts ar aresta datumu un 88 dažādu tautību likteņa biedreņu parakstiem. Vēlāk šos uzrakstus Mērija izšuva ar krāsainiem diegiem, kas bija ļemti no ieslodzīto drēbēm.

Hildai atlāva atgriezties Latvijā 1954. gada 27. oktobrī. Viņa Sibīrijas sniegā un saulē bija daļēji zaudējusi redzi. Mērija Latvijā atgriezās 1956. gada 27. janvārī.

Diemžēl muzejā nav plašu liecību par tālāko Mērijas un Hildas dzīvi. Ir zināms, ka pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Hilda pārcēlās uz Melburnu, jo brālis Rolfs kara beigās bija devies bēglu gaitās un vēlāk izceļojis uz Austrāliju. 1993. gadā Hilda ieradās muzejā, lai dāvinātu savas ģimenes dārgo piemiņas lietu – mātes Mērijas izšūto kabatlakatiņu.

Mērija Stakle

The Handkerchief of Mērija Stakle

The handkerchief is among the first and most symbolic items of the Museum Collection. It bears witness to the tragic events of twentieth century history – the deportations practiced by the Soviet occupation regime, their process and the experiences of the victims.

The family of Mērija Stakle was among the more than 15,000 people deported from Latvia on 14 June 1941 to Siberia. The Soviet regime had adjudged Mērija, her 17 year old daughter Hilda, and husband Pēteris to be dangerous criminals. Mērija had worked as a teacher, her husband Pēteris was a well-known engineer and the head of the University of Latvia Water Works Department. The crime of the Stakle family was their intelligence, knowledge, and professional experience during Latvia's independence. For that they had to take the tortuous road to Siberia. Because the son Rolfs had pleurisy he was left at home. Pēteris was incarcerated in a Gulag camp in the Molotov Region; he died on 23 February 1944. Mērija and Hilda were sent to a forced settlement in the Novosibirsk Region. They could return to Latvia only 15 years later.

Intelligence and inner strength helped Mērija to survive in the forced resettlement. At first she worked in kolkhoz fields but in 1946 she was able to move to the regional centre and work as a pianist in the local community hall. She met various kinds of people and was always happy to tell about her experiences while travelling in the capital cities of Europe. She wanted to

brighten the lives of her neighbours with her tales. That proved fateful. On the basis of a denunciation she was declared to be a dangerous disseminator of anti-Soviet propaganda, arrested on 18 May 1950, and her status changed from deportee to prisoner. During imprisonment in a Gulag camp she wrote the date of her incarceration on her handkerchief and collected 88 signatures from fellow inmates of various nationalities. Later she embroidered the signatures with coloured threads pulled from various pieces of clothing.

Hilda was allowed to return to Latvia on 27 October 1954. In the Siberian snow and sun she had partly lost her eyesight. Mērija returned to Latvia on 27 January 1956.

Unfortunately the Museum has very little additional information about the further lives of Mērija and Hilda. It is known that after the renewal of independence of Latvia, Hilda moved to Melbourne, because her brother Rolfs had fled Latvia toward the end of the war and later settled in Australia. In 1993 Hilda came to the Museum and donated her family's most treasured item – her mother's embroidered handkerchief.

Solvita Vība, Latvijas Okupācijas muzeja direktore ● Director of the Museum of the Occupation of Latvia

Hildas Stakles vēstules fragments.
Izmantota grāmatas lapa ● A segment of
the letter written by Hilda Stakle on a page
torn from a book

Muzejs sagatavojis grāmatu "Mēs tiksimies mūžībā"

Muzejs sadarbībā ar izdevniecību "Latvijas Mediji" izdevis 1941. gada 14. jūnija deportācijas upuriem veltītu grāmatu "Mēs tiksimies mūžībā". Izdevumā iekļautas masu deportāciju piedzīvojušo liecinieku atmiņas no muzeja krājuma, kas atspoguļo dažādu tautību cilvēku likteņus. Grāmata ar atmiņu stāstiem, vēstulēm, dokumentiem un fotogrāfijām vēstī par piecu ģimēnu pārdzīvojumiem.

Villu ģimene. Gunārs Villa deportēts no Tukuma aprīņķa Blīdenes pagasta Zīļu mājām kopā ar tēvu Kārli, māti Liliju un divgadīgo māsu Silviju. Kārlis nomira 1941. gada oktobrī ieslodzījumā Vjatlagā, Silvija – 1942. gada maijā nometinājuma vietā Krasnojarskas novadā. Gunārs Latvijā atgriezās 1947. gadā, dzīvoja Rīgā pie tēva brāla, pabeidza Rīgas 1. vidusskolu un Rīgas Medicīnas institūtu.

Vijumu ģimene. Pēteris Vijums kopā ar sievu Annu, dēlu Oļegu un sievāsmāti Mariju Grūbi deportēti no Rīgas. Pēterim 1942. gadā Usoļlagā izpildīts nāves sods, Marija nomira nometinājuma vietā 1943. gadā, Anna un Olegs nometināti Novosibirskas apgabalā līdz 1956. gadam. Pirms deportācijas Anna strādāja rūpničā "Zvaigzne", Pēteris – tramvaju depo, Olegs mācījās 12. krievu pamatskolā Rīgā.

The Museum has Prepared a Book "We will Meet in Eternity"

The Museum, in cooperation with publishers "Latvijas Mediji", has prepared a book dedicated to the victims of the deportations of 14 June 1941: "We will Meet in Eternity". The book includes memories of witnesses of the mass deportations that reflect the fates of people of various ethnic origins. With recollections, letters, documents, and photographs it tells the experiences of five families.

The Villa family. Gunārs Villa was deported from the family homestead "Zīles" in the Blīdene Parish of the Tukums County together with his father Kārlis, mother Lilija, and two-year-old sister Silvija. Kārlis died in October 1941 while incarcerated in a Vjatlag camp, Silvia in May 1942 in a forced settlement in Krasnoyarsk. Gunārs returned to Latvia in 1947, lived in Riga with his father's brother, graduated from Riga 1st Secondary School and Riga Medical Institute.

The Vijums family. Pēteris Vijums, his wife Anna, son Oleg, and mother-in-law Marija Grūbe were deported from Riga. Pēteris was executed in Usoļlag in 1942, Marija died in a forced settlement in 1943, and Anna and Oleg lived in a forced settlement in the Novosibirsk Region until 1956. Before deportation, Anna had worked in the fabric factory "Zvaigzne", Pēteris – in the street car depot, Oleg attended the 12th Russian Primary School in Riga.

Vijumu ģimenes
māja nometinājumā
● Home of the
Vijums family during
forced settlement

Aroniešu ģimene. Haralds Aronietis kopā ar audžuvecākiem Paulīni un Pēteri Aroniešiem deportēti no Rīgas, tēvs nomira Vjatlagā 1942. gadā, māte – Tomskas apgabala Parabelā 1944. gadā. Sibīrijā Haralds nodzīvoja 21 gadu, līdz 1962. gadā, jau ar savu ģimeni, atgriezās Latvijā. Pēteris bija inženieris, satiksmes ministrs Kārla Ulmaņa un Artura Alberinga valdībā, Paulīne – skolotāja 2. Rīgas meiteņu ģimnāzijā.

Braunu ģimene. Rosa Brauna piedzima ebreju Pereca un Perļas Meiksinu ģimenē Daugavpilī, studēja tieslietas Latvijas Universitātē. Pirms deportācijas strādāja Latvijas PSR Augstākās Padomes Prezidijs lietu pārvadē par juriskonsultanti. Vīrs Aleksandrs no 1940. gada 1. oktobra strādāja Latvijas Universitātes Ķīmijas fakultātes Neorganiskās ķīmijas katedrā. Rosa kopā ar vīru Aleksandru un divus mēnešus veco dēlu Sergeju deportēti no Rīgas, Aleksandrs nomira ieslodzījumā Usoļlagā 1943. gadā, Rosa ar dēlu bija nometināti Krasnojarskas novadā līdz 1956. gadam.

Stakļu ģimene. Inženieris, Ķeguma hidrostacijas celtniecības inspektora palīgs Pēteris Stakle deportēts kopā ar sievu vācbaltieti Mēriju un meitu Hildu. Pēteris nomira ieslodzījumā Molotovas apgabala Usoļlagā 1944. gadā. Mēriju un Hildu nometināja Novosibirskas apgabala Parabelas rajonā, kur 1951. gadā Mēriju arestēja un tiesāja par agitēšanu pret padomju varu un ieslodzīja nometnē.

Atmiņas publicēšanai sagatavoja krājuma nodaļas darbinieces Baiba Brieža, Evita Feldentāle, Taiga Kokneviča, Dace Leja, grāmatas zinātnisko ievadu – muzeja vēsturnieks, Dr. hist. Kārlis Dambītis, ieskatu muzeja krājuma materiālos – Lelde Neimane, izdevuma sastādītāja Taiga Kokneviča.

Pieminot 1941. gada 14. jūnija deportācijas upurus, 14. jūnijā pie muzeja ēkas Raiņa bulvāri tiks atklāta vides fotoizstāde, dodot iespēju apmeklētājiem iepazīties ar muzeja kolekciju arī pandēmijas apstākļos. Izstādē apskatāmi nometinājuma vietās izgatavoto un lietoto sadzīves priekšmetu un darbarīku attēli.

The Aronietis family. Haralds Aronietis and his foster parents Paulīne and Pēteris Aronietis were deported from Riga. His father died in a Vyatlag camp in 1942, and his mother in Parabela, Tomsk Oblast, in 1944. Haralds lived in Siberia for 21 years until 1962, when he returned to Latvia with his own family. Pēteris had been an engineer and Minister of Transport in the government of Kārlis Ulmanis and Arturs Alberings, Paulīne – a teacher at the 2nd Riga Girls Grammar School.

The Brauns family. Rosa Brauna was born into the Jewish family of Perecs and Perla Meiksns in Daugavpils. She studied law at the University of Latvia. Prior to deportation, she worked as a legal adviser in the Affairs Department of the Presidium of the Supreme Council of the Latvian SSR. From 1 October 1940 her husband, Aleksandrs Brauns, worked in the Inorganic Chemistry Department of the University of Latvia. Rosa, her husband, and their two-month-old son Sergei were deported from Riga. Aleksandrs died in an Usoļlag camp in 1943. Rosa and Sergei lived in forced settlements in the Krasnoyarsk Region until 1956.

The Stakle family. Pēteris Stakle, an engineer and assistant to the construction inspector of the Ķegums hydroelectric power plant, was deported together with his German-Baltic wife Mērija and daughter Hilda. Pēteris died in 1944 in Usoļlag, Molotov Region. Mērija and Hilda were in forced settlement in the Parabel District of Novosibirsk Oblast, where in 1951 Mērija was arrested, tried for dissemination of anti-Soviet propaganda, and imprisoned in a Gulag camp.

The staff of the museum Collection: Baiba Brieža, Evita Feldentāle, Taiga Kokneviča, and Dace Leja compiled the memories; Dr. hist. Kārlis Dambītis wrote the historic introduction; Lelde Neimane gave the overview of the Museum Collection; the editor of the publication was Taiga Kokneviča.

To commemorate the victims of the deportations of 14 June 1941, a photo exhibition will be opened on 14 June next to the Museum building on Rainis Boulevard. It will provide visitors the opportunity to see some of the items of the Museum Collection even under pandemic conditions. The exhibition will feature images of household items and tools made and used in the camps.

Taiga Kokneviča, Latvijas Okupācijas muzeja direktore
vietniece, galvenā krājuma glabātāja ● Deputy Director, Head
of the Museum Collection

Ernesta Treija ar "Minox" fotoaparātu 1941. gadā uzņemta fotogrāfija. Ernests Treijs bija viens no nedaudzajiem vīriešiem, kurus 1941. gada 14. jūnija deportācijā nenošķira no ģimenes ● A photo taken in 1941 by Ernests Treijs with a Minox (miniature) camera. Ernests Treijs was one of the few men not separated from his family when deported on 14 June 1941

1941. gada 14. jūnijā deportēto dzīvesstāsti Audiovizuālo materiālu krājumā

"Pirms tam es šausmīgu sapni redzēju. Es redzēju – es visa biju asinīs un kaut kur vezumā braucu ar zirgiem. Un mums bija tāds šunelītis, taksītis Džesikiņš, tas skrēja pakal un rēja, un kauca, un es gribēju viņu paņemt vezumā, es nepaspēju. Es zinu, ka man bija viss ar asinīm. Un septiņos: "Bum, bum, bum!" (Mirdza Lāce, 20 gadu vecumā 1941. gada 14. jūnijā deportēta no Rīgas.)

2021. gada pirmajā pusē Latvijas Okupācijas muzeja Audiovizuālo materiālu krātuve (AVK) glabājas 2412 personu dzīvesstāsti videoformātā, no kuriem 240 jeb 1,55% no kopējā deportēto skaita ir tieši 1941. gada 14. jūnijā deportēto videoliecības.

No minētajām 240 liecībām 38 liecību sniedzēji 1941. gada 14. jūnijā bija pilngadīgi, no tiem gados vecākā intervētā kundze Edite Kubuliņa (dz. 1900) deportācijas brīdī bija

Audiovisual Archive — Interviews with 14 June 1941 deportees

"I saw it foreshadowed in a nightmare. Smeared with blood I was lying in a wagon pulled by horses. Our little dachshund ran after us barking and howling. I tried to get him into the wagon but failed. I do know I was covered in blood. Then at 7:00 am at the door – Bam, Bam, Bam!" (Mirdza Lāce, deported at age 20 from Riga on 14 June 1941 – the first major Soviet deportation)

By the first half of 2021, the Audiovisual Archive of the Occupation Museum contained 2412 videotaped oral histories including 240 interviews with people deported on 14 June 1941 (1.55% of the total).

Of the 240 accounts, 38 victims were adults at the time of deportation. The oldest at the time of deportation was Edīte Kubuliņa, who was 40. Unusual are three interviews with adult men who were not separated from their families. During the 1941 deportation, adult men were usually isolated and sent to GULAG camps where, because of cruel treatment, or outright execution, most did not survive. Separation from the men made survival very

40 gadus vecā. Krājumā ir trīs pieaugušu vīriešu liecības, kurus nenošķira no ģimenes atšķirībā no lielākās daļas deportēto vīriešu, bez kuriem izsūtīto sieviešu, bērnu un vecāka gadagājuma cilvēku izdzīvošanas iespējas nometinājumā bija apgrūtinātas. Jaunākā deportētā videoliecības sniedzēja ir Jeļena Bērtule, kas piedzima nometinājumā 1941. gada oktobrī, ceļa smagumu piedzīvojot mātes miesās. Videoliecības snieguši arī cilvēki, kas pasaulē nākuši jau nometinājuma vietās. Atšķirībā no saviem vecākiem, kas pēc atbrīvošanas atgriezās dzimtenē, viņi Latvijā ieradās pirmo reizi, atstājot savas bērniņas pieredzi citā valstī.

No liecības sniegušajiem deportētajiem 199 nometinājā Krasnojarskas novadā, pārējos – Novosibirskas apgabalā. Intervēto liecinieku tautības: 229 latvieši, septiņi ebreji, viens krievs, viens polis, viena lietuviete no Kauņas, viena igauniete no Pērnava. Četri liecinieki nometinājumā tika arestēti, notiesāti un ieslodzīti Gulaga nometnēs.

Būtiska nozīme ir jautājumam par atgriešanos Latvijā. No 1945. līdz 1948. gadam Latvijā atgriezās 132 liecinieki, no kuriem diemžēl gandrīz pus – 62 – deportēja otrreiz gan 1949.

gada 25. martā, gan atsevišķi arestējot un etapējot. Lielākā daļa – 143 – atgriezās Latvijā pēc Stalīna nāves no 1954. līdz 1960. gadam. No 1960. līdz 1993. gadam Latvijā atgriezās 14 liecinieki. AVK rīkotajā ekspedīcijā Krasnojarskas novadā 2008. gadā nofilmēja 13 lieciniekus, kas Latvijā neatgriezās. Saistībā ar šo ekspedīciju, kā arī vēl dažiem izņēmuma gadījumiem – 15 liecinieki savu interviju snieguši krievu valodā, pārējie latviski.

Viena no 240 videoliecībām 2007. gadā bija par pamatu dokumentālajai filmai "Kūjeneks Jānis Pūķis", kuru var noskatīties muzeja "YouTube" kanālā. Septiņus videoliecību fragmentus izmantošim topošajā eksposīcijā renovētajā ēkā. Unikālos krājuma materiālu fragmentus izmantojam, gan veicot pētījumus, gan arī publicējam grāmatās un veidojam izglītojošus audiovizuālus mācību materiālus. Videoliecības izmanto arī pētnieki ārpus muzeja, mediju pārstāvji, režisori un citas radošas personības.

No kreisās: Marija Treija (1866–1942), Juris Treijs (dzimis nometinājumā 26.12.1941.) un Laura Treija. Novosibirskas apg. Parabeļas raj. 1942. gada pavasarī ● From the left: Marija Treija (1866–1942), Juris Treijs (born in Siberia 26/12/1941), and Laura Treija. Novosibirsk Region, spring 1942

Russian language while the rest were in Latvian.

One of the interviews became the basis for a 2007 documentary film about an exile's return to Latvia. It is entitled "Kūjeneks Jānis Pūķis" and can be viewed on the Occupation Museum's YouTube Channel. Selections from seven interviews will be featured in the main exposition when the Museum returns to its renovated/expanded building. Materials from the Audiovisual Archive are used for research, and have been published in books and educational materials. In addition to usage by Museum staff, the materials are available to members of the media, researchers, writers, film producers, and related professionals.

Lelde Neimane, AVK vadošā speciāliste ● Senior Specialist of the Audio-Visual Archive

difficult for the rest of the family: children, women, and the elderly. Among the interviewed, the youngest was Jeļena Bērtule who was deported while still in her mother's womb. She was born at a forced resettlement site in October 1941. The Museum has testimony from other children born in the resettlements. Upon release, their parents returned home, but these children left their childhood memories in a foreign land.

Of those interviewed, 199 were deported to Krasnoyarsk and the remaining 41 to Novosibirsk – both regions in Siberia. Among those giving testimony 229 were Latvians, 7 Jews, 1 Russian, 1 Pole, 1 Lithuanian, and 1 Estonian. Four interviewees were arrested at their forced resettlement site and imprisoned in GULAG hard labor camps.

A critical issue for survivors was returning to Latvia. Of those interviewed, 132 returned to Latvia from 1945 to 1948. Tragically, almost half (62) were deported a second time – during another mass deportation on 25 March 1949 or at other times. The largest group (143) returned from 1954 to 1960, that is, after Stalin's death. Another 14 interviewees returned from 1960 to 1993. In 2008 the Audiovisual Archive team travelled to Krasnoyarsk and interviewed 13 people who had not returned to Latvia. This expedition, plus a few other interviews, accounted for 15 testimonies being given in the

Augusta Veicena karote un sakta ● Augusts Veicens' spoon and sakta (brooch)

Jaunieguvumi

Muzeja krājums papildināts ar metāla saktu, kuras vienā pusē tautiski ornamenti un iniciāli "LD", otrā pusē teksts "Urālos 1945/46 g.".

Iespējams, saktu izgatavojis Augsts Veicens (1901–1975) ieslodzījuma laikā Solikamskā. Muzeja krājumā ir Augusta Veicena līdzīgā stilā izgatavota karote ar rakstiem, dēļa Jāņa iniciāliem un uzrakstu "Urālos. 1946".

Augsts Veicens dzimis Bauskas apriņķa Skaistkalnes pagasta Ozolos, 1927. gadā ieguvis mēbeļu galdnieka diplomu, 1934. gadā noslēdzis laulību ar Emīliju Gildoviču. Viņiem piedzimuši trīs bērni – Jānis, Andrejs un Monika.

1945. gadā Augustu Veicenu apcietināja par piederību aizsargu organizācijai, ieslodzīja Molotovas apgabala Solikamskā līdz 1948. gadam, viņš ieslodzījumā strādāja sāls raktuvēs un galdniecībā.

Muzeja speciālisti būtu pateicīgi par informāciju no lasītājiem par saktas bijušajiem īpašniekiem vai autoru.

New Acquisitions

The Museum Collection gained a hand-made metal *sakta* (brooch). On its front are Latvian ornaments and the initials LD; on the other side, the words, "In the Urals 1945/46."

Most probably it was made by Augsts Veicens (1901–1975) during imprisonment in Solikamsk. A spoon attributed to A. Veicens and created in a similar style, with similar ornaments, the initials of his son Jānis, and the words, "In the Urals. 1946" was already in the Museum Collection.

A. Veicens was born in the homestead "Ozoli" in Skaistkalne of the Bauska County. In 1927 he earned a cabinet-maker diploma and in 1934 married Emīlija Gildoviča. They had three children: Jānis, Andrejs, and Monika.

In 1945 Augsts Veicens was arrested for having been a member of the Home Guard of the Republic of Latvia. He was imprisoned in Solikamsk of the Molotov Region until 1948. While imprisoned he worked in salt mines and as a carpenter.

The Museum staff would be grateful for information from readers concerning the previous owners of the *sakta* (brooch) or its author.

Taiga Kokneviča, Latvijas Okupācijas muzeja direktore, vietniece, galvenā krājuma glabātāja ● Deputy Director, Head of the Museum Collection

Vagona skats. Ainas Rozes zīmējums ● The view inside the train as drawn by Aina Roze

Divus mēnešus vecais ebreju zēns Serjoža Brauns deportēto vagonā. Ainas Rozes zīmējums ● A drawing by Aina Roze of the two-month-old Jewish boy Sergei Brauns inside the train during deportation

Soviet Deportations as Presented in the New Exhibition

"Milā labā Auce! Sūtu Tev vēl sveicienus. Vai vēl kādreiz sūtišu, nezinu. Dodamies pašlaik nezināmā ceļā. Tik daudz paliek nepateikta. Garā skūpstu Tevi, bērnus. Lai Dievs jums palīdz. No sirds Tevi mīlošais Alfreds." Tā 1941. gada 14. jūnijā plkst. 14.30 rakstīja deportētais Litenē arestētais Latvijas armijas pulkvedis Alfreds Platais (1897–1979), izmetot zīmiņi no vagona.

Eksposīcijā 1941. gada 14. jūnija un 1949. gada 25. marta deportācijas būs atklātas tēmā "Zeme zaudē savu tautu. Masveida deportācijas 1941. un 1949. gadā".

Vairāk nekā 50 tūkstoši cilvēku – virieši, sievietes, bērni, arī zīdaiņi un gados veci cilvēki – tika brutāli izrauti no mājām un aizvesti no Latvijas. Vagonos sadzītos cilvēkus nomāca neziņa un bailes par savu un tuvinieku likteni, kas eksposīcijā, izejot cauri deportāciju vagona siluetam, būs saklausāma skaņās un deportēto cilvēku videoliecībās.

Eksposīcijā būs aplūkojami grāmatizdevēja Jāņa Rozes 14 gadus vecās meitas Ainas zīmējumi "Vagona skats" un "Ebreju zēns Serjoža", kas zīmēti vagonā 1941. gada jūnijā. Bet par izdzīvošanu smagajā un garajā ceļā viena no stāstītajām būs Rosa Brauna (1915), kura deportēta kopā ar divus mēnešus veco dēlu Sergeju (1941) no Rīgas uz Krasnojarskas novadu vienā vagonā ar Ainu Rozi.

Padomju varas dokumenti – instrukcijas un lēmumi – rāda, ka deportācijas un no valsts izsūtāmo cilvēku skaits bija saplānoti, tāpat kā kārtība, kā tas darāms. Latvijas iedzīvotāji nekad nebija piedzīvojuši, ka var arestēt un deportēt bez tiesiska pamata.

The exposition will also feature drawings by 14-year-old Aina Roze, the daughter of publisher Jānis Roze. Her drawings "View of a Wagon" and "Jewish Boy Serjoža" were made in the train in June 1941. Rosa Brauna (1915), who was deported together with her two-month-old son Sergei (1941) from Riga to Krasnoyarsk, was in the same wagon as Aina Roze and she tells about the difficulties to survive during the long train trip.

Soviet documents – instructions and decisions – show that deportation procedures and the number of deportees were planned well in advance but inhabitants of Latvia had previously not experienced the possibility of arrest and deportation without a legal basis.

Aija Ventaskraste, Eksposīcijas nodaļas vadītāja ● Head of the Exposition Department

Pavasarīs Izglītības nodaļā – skolēnu un rosmes pilns

Šajā pavasarī Izglītības nodaļa ir sagatavojuši divas jaunas nodarbības skolēniem, kas tiek organizētas tiešsaistē platformā "Zoom".

Martā notika nodarbības "Padomju deportācijas: ar bērna acīm", kurās piedalījās 600 skolēnu un studentu no 19 mācību iestādēm. Atzīmējot Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu, aprīļa beigās un maija sākumā notika nodarbības "Gara spēka Atmoda", kurās piedalījās vairāk nekā 860 skolēnu no 24 skolām.

Nodarbībā "Deportācijas: ar bērna acīm" izmantoti muzeja krājuma materiāli – mazās Benitas zīmējumi, kas ataino Plezeru ģimenes piedzīvoto izsūtījumā, un viņas 2016. gadā muzejam sniegtās videointervijas fragmenti, tādējādi palīdzot skolēniem izprast smago deportāciju tēmu ar vienas ģimenes stāsta piemēru. Nodarbības laikā skolēni kopā ar gidi pārrunāja vēsturisko notikumu fonu, deportāciju cēloņus un gaitu un izsūtīto cilvēku likteņus pēc atgriešanās. Izmantojot Plezeru ģimenes liecības, skolēni centās izprast deportēto cilvēku emocionālos pārdzīvojumus, piedzīvotās grūtības un spēku, kas ļāva izdzīvot un dzīvot.

Dažas no skolēnu atzinām pēc nodarbības:

"Šī nodarbība bija ļoti noderīga, domāju, ka tēmu var daudz labāk izprast, ja apzinās, kādām emocijām cilvēki gāja cauri. Radīja tādu "cilvēcības faktoru"."

"Deportācijas deva latviešiem vēl vairāk motivācijas tiekties pēc neatkarības, lai cilvēkiem tas vairs nebūtu jāpiedzīvo. Deportācijas un līdzīgi režīmi pastāv vēl joprojām."

"Ceru, ka nekad vairs tādus notikumus Latvijas tauta nepieredzēs."

This Spring in the Education Department – Full of Students and Activities

This spring, the Education Department created two new student activities that take advantage of Zoom format. In March, 600 students from 19 educational institutions participated in the activity "Soviet Deportation: Through the Eyes of a Child." To mark the regaining of independence by the Republic of Latvia, the activity "Rebirth of the Power of the Spirit" was presented at the end of April and including early May, 860 students in 24 schools participated.

"Soviet Deportation: Through the Eyes of a Child" is based on materials in the Museum Collection – drawings of 11-year old Benita Plezere that depict everyday life of her family in Siberia and on excerpts from her 2016 video interview. Seen through the story of a family, the difficult topic of deportation becomes more comprehensible to students. In the course of the activity, the students and their Museum guide discuss the historical context, the events that led to the deportations, the experience of deportation, and the fate of the deportees after their return to Latvia. With the help of documents and testimony from the Plezere family, the students try to comprehend the emotional stress and the hardships deported people experienced, and the moral strength that made it possible to survive and to continue to live.

Some comments from participating students:

"This activity was very valuable. I think we can understand the topic much better when we understand the emotions of people who experienced it. It introduced the human aspect."

"The deportations increased Latvians' motivation to strive to regain independence so that they would never again have to endure that. Deportations and similar regimes still exist today."

"I hope that the Latvian nation never again has to experience such things."

Izglītības nodaļas darbiniekiem Ilzei Vaivodei, Inetai Landsovnei un Kārlim Krēķim nodarbības vadišana tiešsaistē bija jauna pieredze. Gides Inetas atziņa: "Lai arī tas var izklausīties banāli, mani nepameta sajūta, ka es mācos reizē ar skolēniem, un nodarbībā bija šī sinergija. Jaunieši ar savām piezīmēm, refleksiju, empātiju, arī aizspriedumiem un zināmiem stereotipiem man atgādināja, cik ļoti mūs ietekmē apkārtējās sabiedrības un ģimenes naratīvs."

Nodarbība "Gara spēka Atmoda" sniedz ieskatu Atmodas un Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas laika notikumos un izjūtās. Tajā izmantoti muzeja topošās jaunās ekspozīcijas elementi un plašs videomateriālu klāsts. Nodarbībā skolēni uzzināja par situāciju pirms Atmodas, par notikumiem un organizācijām šajā laikā, taču vislielākā uzmanība pievērsta tautas gara spēkam, kas izpaudās, gan iestājoties pret vides sagandēšanu, gan drosmē doties pie miliču ieskautā Brīvības pieminekla, lai pieminētu īpašu notikumu gadadienas. Kopā izdzīvojām dziesmotās revolūcijas un "Baltijas ceļa" fenomenu, akcentējot vienu no demokrātijas pamatlīdzībām – vārda un ticības brīvību.

Nemot vērā lielo pieprasījumu un pozitīvās atsauksmes, abas nodarbības iekļautas muzeja pastāvīgajā piedāvājumā.

Aicinām skolēnus, studentus un citus interesentus arī ārpus Latvijas izmantot šīs nodarbības Latvijas 20. gadsimta vēstures izzināšanā!

Paldies visiem, kas ar ziedojušiem atbalsta mūsu muzeja darbu sabiedrības izglītošanā!

For the Education Department members leading the activities: Ilze Vaivode, Ineta Landsovne, and Kārlis Krēķis, using the internet was a new experience. One of the guides, Ineta, reflected on the experience, "However trite that might sound, I was overtaken by the feeling that I too was learning with the students. There was a synergy to the activity. The young people with their comments, reflections, empathy but also their prejudices and certain stereotypes, reminded me how much we are influenced by those around us and by family narratives."

The activity "Rebirth of the Power of the Spirit" provides an insight into the events and emotions at the time of the Latvian Awakening and the renewal of the independence of the Republic of Latvia. The activity integrates elements of the developing new Museum exposition and a wealth of audio visual resources. Students learned about the situation before the Awakening and about the events and organizations at that time. However, the emphasis is on the strength of the spirit that was evident, whether in the protests against environmental pollution and destruction, or in braving the lines of police that encircled the Freedom Monument to observe the anniversary of significant events. Together, we experience the phenomena of the Singing Revolution and the Baltic Way, emphasizing one of the founding principles of democracy – freedom of speech and religion.

In view of the popularity and positive reception of both activities, they are now a part of the permanent offerings of the Museum.

We invite school children, students, and anyone who is interested – also outside Latvia – to make use of these materials and to learn the history of Latvia in the 20th century.

A sincere thank you to everyone who through their donations supports the educational work of our Museum.

Inguna Role, Izglītības nodaļas vadītāja ● Head of the Education Department

Valters Nollendorfs un Aija Ebdena

Valsts prezidents piešķir Cildinājuma rakstu Valteram Nollendorfam

2021. gada 22. martā 90. dzimšanas dienu atzīmēja Latvijas Okupācijas muzeja biedrības ilggadējais priekšsēdis Valters Nollendorfs. Valsts prezidents Egils Levits, sveicot Valteru Nollendorfu 90. jubilejā un godinot viņa paveikto latviešu tautas vēsturiskās atmiņas saglabāšanā, piešķīra vinam Cildinājuma rakstu.

“Cildinu Jūsu neatsveramo ieguldījumu, izveidojot Latvijas Okupācijas muzeju par neaizstājamu Latvijas atmiņas institūciju. Jūsu vadībā Latvijas Okupācijas muzejs ir apzinājis, skaidrojis un dzīvā atmiņā uztur gan okupāciju noziegumus pret Latvijas tautu, gan nacionālās pretošanās kustības varonību. Augsti vērtēju arī Jūsu mūža devumu sabiedriskajā darbā, nenogurstoši cīnoties par Latvijas neatkarības atjaunošanu, Jūsu ieguldījumu izglītības, literatūras un vēstures jomās. Sirsnīgi sveicu Jūs 90 gadu jubilejā!” Cildinājuma rakstā pauž Valsts prezidents.

The President of Latvia Presents a Letter of Commendation to Valters Nollendorfs

On 22 March 2021 Valters Nollendorfs, Chairman of the Museum Association Executive Board for many years, celebrated his 90th birthday. President of Latvia Egils Levits congratulated Valters Nollendorfs and presented him with a Letter of Commendation in recognition of his accomplishments in preserving the historical memory of the Latvian nation.

President Levits writes, "I commend your immeasurable contribution in forming the Latvian Museum of Occupation into a unique memory institute of Latvia. Under your leadership, the Museum of the Occupation of Latvia has ascertained, clarified and retains in living memory the transgressions against the Latvian nation as well as the heroism of national opposition movements. I also hold in high esteem your contributions to society, your untiring work in support of the renewal of Latvia's independence, your contributions in education, literature, and history. I sincerely congratulate you on your 90th birthday."

Mūsu ziedotāji

Pulcēšanās
piemiņas gājienam
no muzeja uz
Brīvības pieminekli
2013. gada 14. jūnijā

- The start of the commemoration procession from the Occupation Museum to the Freedom Monument on 14 June 2013

Pieminot 1941. gada 14. jūnijā deportētos, ar ziedoju mu atbalsta Okupācijas muzeju

Dienā, kad pieminam 1941. gada 14. jūnijā no Latvijas uz Sibīriju aizvestos 15 424 cilvēkus, sev atgādinām, ka atmiņas par viņiem dzīvos tik ilgi, cik ilgi mēs turpināsim pulcēties un izcelt šo dienu starp citām.

Latviešu trimdas sabiedrība 14. jūniju nekad neaizmirsa. Līdztekus valodas un kultūras kopšanai vienmēr tika rīkoti piemiņas sarīkojumi, atceroties deportāciju upurus, pieži pat kopā ar lietuviešiem un igauņiem. Muzeja moto "Atcerēties, pieminēt, atgādināt" arī vēsta, ka muzeja mērķis ir nelaut atminai izdzist.

Kopš muzeja dibināšanas latviešu draudzes visā pasaulē 14. jūnija dievkalpojuma kolekti velta muzeja atbalstam. Muzejs ir ļoti pateicīgs visiem ziedotājiem par saņemtajām finansēm, kas nodrošina muzeja pastāvēšanu. Ar siltu pateicību muzejs piemin Zigrīdu un Paulīni Zadvinskus, kas nu abi aizgājuši, bet ilgus gadus organizēja Grand Rapidu latviešu sabiedrības ziedojuimus Latvijas Okupācijas muzejam, pieminot 14. jūnija upurus.

Tālāk redzams to ziedotāju saraksts, pie kuriem muzeja ziedotāju datubāzē atzīmēts, ka ziedojuums īpaši veltīts 14. jūnija piemiņai. Šādi ziedojuumi ir saņemti jau no paša muzeja sākuma, bet tikai no 2004. gada ziedotāju datubāzē varēja atzīmēt ziedojuuma mērķi. Tādēļ zinām, ka ziedotāju 14. jūnija piemiņai ir daudz, daudz vairāk, bet visus vēl nav bijis iespējams tādā veidā reģistrēt.

Donations to the Museum in Memory of those Deported on 14 June 1941

On the 14 June, as we remember the 15,424 individuals deported from Latvia to Siberia, we remind ourselves that their memory will live only as long as we continue to come together and commemorate this day above others.

The Latvian exile community has never forgotten 14 June. In addition to striving to keep the Latvian language and culture alive, they have come together – often also with the Lithuanian and Estonian exile communities – to commemorate the memory of the victims of the mass deportations. The Museum motto, “remember, commemorate, remind” signals that the mission of the Museum is to assure that this memory never fades.

Since the founding of the Museum, Latvian congregations all over the world have designated church offerings in June for support of the Museum. The Museum is very thankful to every donor for the financial support received, ensuring the work of the Museum in the long term. We remember with affection and respect the work of Zigfrīds and Paulīne Zadvinskis. For many years, they inspired the Latvian organisations in Grand Rapids, Michigan, to come together to commemorate the victims of the deportations, dedicating all income from the event to the support of the Museum.

Below is a list of the Museum supporters whose donations are entered in the Museum database as having been made specifically in memory of those deported on 14 June. Such donations have been received since the very founding of the Museum, but only beginning with 2004 have we been able to note this in the database. We realize that many, many more donations have been made in memory of those deported but we have not yet been able to register them all.

Līga Strazda, Latvijas Okupācijas muzeja biedrības biedre
● Member of the Museum of the Occupation of Latvia
Association

Ar ziedoju mu pieminējuši 14. jūnija deportācijas upurus • The list of donors whose special contributions commemorate the victims of the June 14 deportation

Ziedojuši no 2004. gada jūnija līdz 2020. gada jūlijam

Privātpersonas • Private persons

Daina Albertiņš, Ligita Andersons, Dzidra un Jānis Apsīte, Ilma un Džeims Apsītis, Artūrs Auzāns, Biruta Auziņš, Marija Āriņš, Kornelija Barkans, Zenta Bergmanis, Austra un Jānis Bērziņš, Armands Birkens, Inese un Udell Blanchard, Vizbulīte un Ēriks Bole, Vija un George Bowles, Judīte Brachmanis, Olģerts Cakars, Silvija Danielson, Pam un Andrejs Daugavietis, Mirdza un Pēteris Daugavietis, Anna un Donāts Dauksts, Monika Dauksts-Strautnieks, Vija un Arvīds Dāvidsons, Elza Deimants, Evelyn R. Edwards, Andrejs Eglīte, Helmutis Eichenfelds, Alvis Freimanis, Ruta Freimanis, Harijs Frišs, Valija Galenieks, Laila un Pēteris Galiņš, Ilze Goforth, Līga un Raymond Gonzalez, Stanley Gorsvāns, Lonija Graudiņa, Ināra Graudiņa, Ināra Grigolats, Ingrida un Jeff Heinze, Olga un Maksis Jansons, Maija Jaunzemē, Māra Johnson, Ināra un Andris Rogainis, Gunta Rudzīte, Julieta Rumbergs, Līga un Arnolds Ruperts, Maija un Ronald C. Russell, Līga un Wolfhart Schubach, Rita Sēja, Astrīda Siliņš, Antonija Sinkēvics, Lūcija Skuja, Arnis Skulte, Ilze Šmidchens, Irēna un Ilmārs Smiltiņš, Anda Sokalski, Liene Sorenson, Antonija Spolītis, Karl Strauja, Vizma un Austra Strazdiņš, Maija un Vilnis Strēlnieks, Maksims Strunskis, Ērika Štams, Lidija un Vitalijs Tarbunas, Biruta un Ēriks Taube, Dzidra Upans, Juris Valainis, Aina Valdmanis, Brigita un Vikentijs Valts, Māra Vārpa, Vilis Vārsbergs, Terēze Vāvere, Ieva Veidemanis, Rūta un Jānis Veitmanis, Gunta un Jānis Vilciņš, Rita Vilks, Zigrīda Vilks, Raita Vilniņš, Jāzeps Vingris, Brons un Marija Visockis, Vladislavs un Velta Visockis, Elizabete Vittands, Irēne Vunge, Inta un Richard

Wiest, Elita Wood, Inga un
Davids Zadvinskis, Pauline un
Zigfrīds Zadvinskis, Edmunds
Zadvinskis, Jānis Zadvinskis, Inta
Zariņš, Margarita Zeps, Ausma
un Ēriks Ziediņš, Ivars un Lauma
Zušēvics.

Organizācijas • Organisations

AUSTRĀLIJĀ: DV Melburnas nodaļa; DV Vanadžu Melburnas kopa; DV Adelaides nodaļa; Adelaides Daugavas Vanadzes; Adelaides Latv. ev. lut. draudze; Brisbanes Ev. lut. draudze; Kanberas Latv. ev. lut. draudze; Sidnejas Latv. ev. lut. Sv. Jāņa draudze; Melburnas Latv. ev. lut. Sv. Krusta draudze; LAAJ Kvīnslandes nodaļa; Brisbanes Latviešu biedrība; Sidnejas Latviešu biedrības Dāmu kopa; Melburnas Latviešu organizāciju apvienība;

KANĀDĀ: DV Britu Kolumbijas nodaļa; Hamiltonas Kristus ev. lut. latv. draudze; Otavas Latv. ev. lut. Miera draudze; Vankuveras Latv. ev. lut. draudze;

VĀCIJĀ: Manheimas-Ludvigshāfenas draudze; ASV: Aijovas Latviešu ev. lut. draudze; Aijovas Latviešu ev. lut. draudzes bībeles stundas; Apvienotā Linkolnas Latv. ev. lut. draudze; Bukskauntijas un Filadelfijas Latv. baptistu draudzes; Čikāgas Latv. ev. lut. Ciānas draudze; Čikāgas Latviešu draudžu sadarbības kopa; Dienvidkalifornijas Latv. ev. lut. draudzes Dāmu komiteja; Dienvidkalifornijas Latv. ev. lut. draudze; Filadelfijas Latv. baptistu draudze; Filadelfijas Latv. ev. lut. Sv. Jāņa draudze; Grand Rapidu Latv. Aglonas Dievmātes katoļu draudzes Dāmu komiteja; Grand Rapidu Latv. Aglonas Dievmātes katoļu draudze; Grand Rapidu Latv. ev. lut. draudze; Indianapoles Latv. ev. lut. draudze; Latviešu ev.

Our donors

lut. Sv. Pētera draudzes Dāmu komiteja Čikāgā; Latviešu ev. lut. apvienotā draudze Kalamazū; Linkolnas Ev. lut. draudze; Milvoku Sv. Trīsvienības latv. ev. lut. draudze; Minneapoles Sv. Paula Latv. ev. lut. draudze; Nujorkas Latv. ev. lut. draudzes Ziemelū novads; Omahas Latv. ev. lut. draudze; Oregonas Latv. ev. lut. draudze; Oregonas Latv. ev. lut. draudze un Dāmu komiteja; Ročesteras Latv. ev. lut. Krusta draudze; Saginavas Latv. ev. lut. draudze; San Diego Latviešu ev. lut. draudze; Seatles Latv. ev. lut. draudzes 14. jūn. sarīkojums; Sirakūzas Latv. ev. lut. Kristus draudze; Skenektedijas Latv. ev. lut. draudze; St. Pēterburgas Latv. ev. lut. draudze; St. Luisas Latv. ev. lut. draudze; Sv. Pāvila Latv. ev. lut. draudze Detroitā; Takomas Latv. ev. lut. draudze; Vilimantikas Latv. ev. lut. draudze; Vilimantikas un Mančesteras Latv. ev. lut. draudze; Grand Rapidu Latviešu biedrība; Grand Rapidu Biedrība Dāmu pulciņš; Grand Rapidu Pensionāru biedrība; Grand Rapidu Latv. skola; Grand Rapid Organizāciju padome; Grand Rapidu organizāciju 2007. g. 14. jūnija sarīkojums; Grand Rapidu organizāciju 2009. gada 14. jūnija sarīkojums; Grand Rapidu 2010. g. 14. jūnija sarīkojums; Grand Rapidu organizāciju 2008. g. 14. jūnija sarīkojums; Grand Rapidu Daugavas Vanagu 2014. g. 14. jūnija sarīkojums; Grand Rapidu Organizaciju padomes 2011. g. 14. jūnija sarīkojums; Grand Rapidu Latviešu kreditbiedrība; Aijovas Latviešu biedrība; Oregonas Latviešu biedrība; Dienvidkalifornijas Latviešu biedrība; Milvoku Latviešu pensionāru biedrība; Latviešu organizāciju apvienība Minesotā

(LOAM); DV Grand Rapidu apvienība; DV Vanadzes Grand Rapidos; Latviskā mantojuma federālā kreditsabiedrība; Ciems "Latvija" Garezerā; Des Moinas un apkārtnes tautieši.

Latvijas Okupācijas muzeja saime
sēro par
OLĢERTA ZĀLĪŠA
(22.06.1935.–26.03.2021.),
ilggadēja muzeja darbinieka un
sirsniņa kolēga, aiziešanu mūžībā.

Ziedoju Kanādā • Donations received in Canada

Ziedojuumi no 2020. gada jūlijā līdz 2020. gada decembrim ● From July to December 2020

Ziedojumi dažādiem mērķiem ● Donations for VARIOUS PURPOSES

CAD 1000,- Dzidra Krūmiņš;
Kārlis Vasarājs; **500,-** Alberts
un Sandra Upeslācis; Viesturs
un Edīte Zariņš; **300,-** Andrejs
Apinis; **200,-** Valda Oestreicher;
Arnolds Smiltnieks; Gundega
Vilks; **150,-** Aleksandrs Šķepasts;
100,- John Bilinskis; Uģis Lāma;
Anna Langins; Rota Otto; Jānis
Ozols; Ilze Plaudis; Māra Pone; K.
Zariņš; **50,-** Jadviga Bunkis; Ināra
Jackson; Inta Perro.

Ar ziedojuumiem PIEMINĒTI •
Donations in MEMORY of a specific
person

Baiba Moruss – CAD 300,- Arvīds
Moruss;
Vija Rungis – CAD 200,-
Staņislavs un Vija Jerumanis;
100,- Aivars un Dagnija Staško;
50,- Barbara Boland.

Visi 2021. gada pirmā pusgada ziedoņumi tiks publicēti 53. apkārtrakstā. ● All donations received during the first half of 2021 will be acknowledged in the next newsletter.

Skumjās pieminam
PAULĪNI ZADVINSKU
(22.01.1927.–17.02.2021.),
nenogurstošu muzeja atbalstītāju,
kas kopā ar vīru Zigfrīdu Zadvinski
ziedoja paši un mudināja arī citus
Grand Rapidu latviešus atbalstīt
muzeju.

With deep sadness we remember
PAULINE ZADVINSKIS
(22.01.1927–17.02.2021),
who together with her husband Zigfrīds
Zadvinskis, was a generous Museum
donor and actively promoted support for
the Museum in the Latvian community in
Grand Rapids, Michigan.

Muzejs būs pateicīgs par jūsu ziedoju muzejam, jo no tā ir atkaņga muzeja nākotne

Ziedoju muzejam un grāmatu pasūtinājumu var nodot, sūtīt un pieteikt:

Lielbritānijā: Inese A. Smith
36 Fairmount Drive
Loughborough
LE11 3JR, United Kingdom.

ASV: čeki rakstāmi OMFA, c/o
Ilze Resnis, 10930 Nollywood
Drive, Chardon, OH 44024, USA.
Ziedoju atskaitāmi, aprēķinot
ienākumu nodokļus.
Ar kredītkarti, lietojot OMFA "PayPal"
adresi <http://donate.omfa-usa.org>

Kanādā: čeki rakstāmi LRDF
("Latvia Relief and Development
Fund") ar piezīmi "ziedoju
Okupācijas muzejam", c/o Dagnija
Staško, 16 Elterwater Ave., Nepean,
ON K2H 5J2, Canada. Ziedoju
atskaitāmi no Kanādas federālajiem
ienākumu nodokļiem.

Austrālijā: čeki rakstāmi "SLS –
Okupācijas muzejs" un sūtāmi: Ināra
Graudīna, 141 Darley Rd., Randwick,
NSW 2031, Australia.

Latvijā: Latvijas Okupācijas muzejā,
Raiņa bulvārī 7, Rīgā,
LV-1050,
SEB banka,
kods UNLALV2X, konta
nr. LV67UNLA0002400700517.
Muzejā var ziedot ar karti.

Ar karti vai "PayPal" tiešsaistē
muzeja mājaslapā www.omf.lv

Par veikto ziedoju rakstiet:
ziedoju@omf.lv

Apkārtraksts nr. 52, 2021. gada jūnijā
Rīgā.
Iznāk trīs reizes gadā.
ISSN 1407-3668.
Redaktore Inese Jansone. Korektors un
maketētājs Jānis Kulmanis. Tulkotāji
Juris Mežinskis, Irēne Lazda un
Gundega Michele.

Latvijas Okupācijas muzejs,
Raiņa bulvāris 7, Rīga, LV-1050

Tālruņi: birojs – 67212715,
Izglītības nodaļa – 67211030
www.omip.lv
Fakss 67229255
E-pasts: omf@latnet.lv
Mājaslapa: www.omf.lv
www.okupacijasmuzejs.lv
Reģ. nr. 40008018848

Ja informāciju par muzeja aktualitātēm
vēlaties saņemt biežāk vai apkārtrakstu
saņemt elektroniski, lūdzu, paziņojiet
mums savu e-pasta adresi, rakstot uz
pr.okupacijasmuzejs@omf.lv.

If you would like to receive current
information about Museum activities
or this Newsletter electronically,
please send us your e-mail address to
pr.okupacijasmuzejs@omf.lv